די בו כדי להפסיק זמנית את הגירוש לאושוויץ. בכך היה מביא להצלת מאות אלפים שנרצחו.*

● למרות שהוזהר מראש, עבר בראנד את הגבול לסוריה, כדי להיפגש עם משה שרת. הוא היה צריך לדעת ששם יאסרו אותו הבריטים. לדעת ביס, פשוט לא היה לבראנד אומץ־הלב לחזור לבודפשט. הוסר אומץ־לב זה „עלה בחייהם של חצי מיליון יהודים.”

לעומת זאת מעלה ביס על נס דווקא את פעולתו של קסטנר. ביס וקסטנר המשיכו במשא־ומתן עם אייכמן, ובכך הצילו, לדבריו, את חיי רוב יהודי בודפשט.

לכל הוויכוח הזה אין, כמובן, זכר במחזה המוצג עתה במינכן, אולם דמותו של יואל בראנד, האיש הקטן בעל השליחות הגדולה, עוד יעסיק את ההיסטוריונים ואת הסופרים במשך שנים רבות.

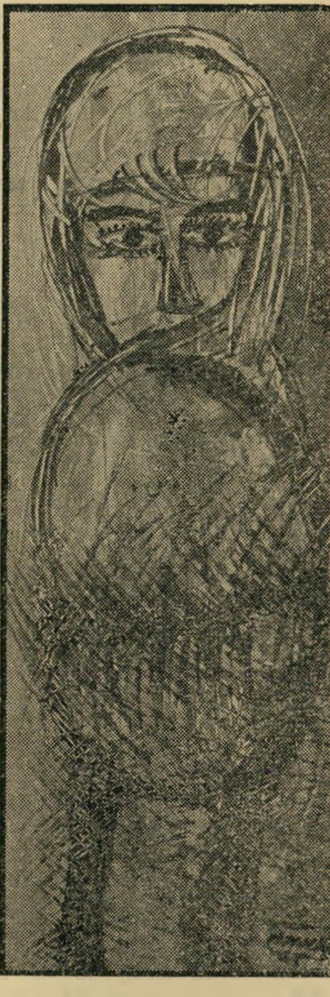

ציור של יעקב מלכה
במכונית־שיטור לתערוכה

דרכי אדם

דיוקנו של שוטר כאמן

בתחנת־המשטרה היה חם ומחניק. פרצופים חרושי־סבל נכנסו ויצאו. פנים מיוזעים, אלפי ספורים אנושיים, עשרות טארגדיות אישיות ונוגעות עד ליבו של השוטר הקשוח ביותר.

סיור הטוף במכונית־שיטור בין ישובי הפרוזדור הדלים. המשטרה בין שרידי כפרים ערביים נטושיים והרוסים. למטה בביקעה הקטנה, שרכסים סביב לה, עובד ערבי ישיש. פניו חרושי־קמטים. הלאה. תימני זקן. פיאותיו מתנופפות ברוח הלילה. הנוף מסביב סלעי ומשמים. בין הסלעים הפראיים עולה דמותה של נערה צעירה. הרקע נעלם. עכשיו רק היא קיימת במציאות. עיניה גדולות ועצובות, כמו פסגות ההרים הקרחים והקודרים. היא עומדת כך, כאילו נדבקו רגליה אל הסלעים. היא מחכה למישהו.

הצלחה בלתי־משוערת. בערב, אחרי שעות העבודה, הפכו הנופים של הרי ירושלים ויישובי הפרוזדור, על אלפי הטיפוסים השוכנים ביניהם, לבבואה נאמנה של עצמב, על גבי גיליונות נייר רחבי־שוליים ובדים לבנים, בעזרת ציבעי שמן וגואש ושתי ידיים זריזות, השייכות לשוטר צעיר, סמל־הדרכה בבית־הספר להכשרת שוטרים של משטרת־ישראל.

יעקב מלכה (25) אינו דמות חדשה בעולם הציור. הצעיר השחרחר מכפר־אוריה, שבפרוזדור ירושלים, שעלה לארץ ממרוקו בעזרת עלית־הנוער, גילה עוד בצעירותו כישרון לא מבוטל, שצד את עינם של מדריכיו בעלית־הנוער, שסייעו לו ועודדו אותו בטיפוח תחביבו האומנותי.

אולם נטל הפרנסה לא השאיר זמן פנוי לציור. מלכה התגייס למשטרה, שירת במשמר־הגבול, ומשמש עתה כמדריך בבית־הספר להדרכת שוטרים. את שעות הפנאי הוא מבלה בחדרו הקטן בכפר אוריה, רכון על גבי הבדים שלו וציבעי השמן והגואש.

הוא לא הלך בעקבות האופנה. הציור האבסטראקטי מעולם לא משך אותו, כי מלכה העדיף להעלות על הבד את הנופים והדמויות שבהם נתקל יום־יום, במסגרת עבודתו.

אולם שקדנותו והעזתו של השוטר לא תמיד סייעו בידו. כי אגודת הציירים אינה ששה תמיד לסייע בידי ציירים צעירים ואלמונים. אבל גם מלכה לא אמר נואש אחרי עשרות פניות שהושבו ריקם.

השבוע ננעלה בירושלים התערוכה הראשונה שלו. היא זכתה להצלחה בלתי־משוערת, קצרה ביקורות חיוביות.

בקרוב יוכלו גם מבקרי־התערוכות התל־אביבים להרשם מחוויותיו של שוטר צעיר, שתירגם לשפת הרישום והצבע את חוויותיו ואת הירהוריו של שוטר אפור.

חינוך

השם המפורש

אין זה הגון להשתמש בשמו של מוסד לצרכים פרטיים, בעיקר כשהמדובר במוסד מכובד כמו אוניברסיטת תל־אביב. כך חושבים כולם, אך זוהי, למעשה, דעה קדומה.

הסטודנט לפסיכולוגיה, שנזקק לצורך לימודיו לחקור את שכיחותן של הדעות הקדומות בקרב אזרחי ישראל, השב אחרת. כדי להקל לעצמו את העבודה, ערך שאלון בן 26 שאלות, שיכפל אותו על חשבונו, והוסיף, ככה סתם, את שם האוניברסיטה בתחילתו.

הוא לא הסתפק בשם, ציין את אף השם המפורש: „אוניברסיטת תל־אביב, הפקולטה למדעי הרוח, החוג לפסיכולוגיה”. כך, חשב לתומו, יעורר השאלון את אימון הנשאלים, שישמחו, מן הסתם, לעזור לאוניברסיטה במחקריה. וההגינות, מה עליה? הא! היא כתם דעה קדומה.

אידיאוטיזם! חשבונו של הסטודנט היה עולה יפה, אילולא זימן לו הגורל קהל נשאלים כה נבער ופרימיטיבי, כמו זה שהסתובב השבוע במסדרונות האוניברסיטה. כי לקהל זה היתה דעה אחת קדומה: שאין זה יאה למוסד לחינוך גבוה לנסח את שאלותיו כך שיכללו משפטים המעליבים את אזרחיה הערביים של ישראל.

כמו למשל: „הערבים לא יגיעו לעולם לדרגה המוסרית, התרבותית והחינוכית של היהודים.” או: „במיקרה של פיטורי יעול יש לפטר תמיד את הערבים במיפעל, ורק לאחר מכן את היהודים.” או: „משרד החינוך והתרבות שגה שגיאה חמורה כאשר החליט על הקמת בתי־כפר מעורבים בעלי אותה רמה ליהודים ולערבים.” או: „אין לנסות לפעול בכיוון של העלאת רמת החיים הממוצעת של הערבי, והשוואתה לזו של היהודי בישראל.”

למזכירות הפקולטה החלו להגיע תלונות חריפות בזו אחר זו. סטודנטים עברים וערבים מחו בתוקף, ושמועה עברה מפה לאוזן, כי עומדת להתארגן הפגנת־מחאה.

בירור מהיר מצד המזכירות העלה כי לאוניברסיטה אין יד בדבר. מורי הפסיכולוגיה זעמו, טענו כי השאלון מוציא שם רע על מוסדם. הודעה רשמית מטעם הפקולטה למדעי הרוח, שהודבקה על לוחות המודעות באוניברסיטה, הרגיעה את הרוחות. קבעה בה מזכירות הפקולטה: אין לאוניברסיטה בכלל, ולחוג לפסיכולוגיה בפרט, שום שייכות לעניין.

עתה נותר רק לברר מי הוא אותו אלמוני שביקש לשחרר את אזרחי המדינה מכבלי הדעות הקדומות, שמהן לא הצליח להשתחרר הוא עצמו.

קבע ראש החוג לפסיכולוגיה, הפרופסור

(המשך בעמוד 24)

---

* בראנד עצמו טען אף הוא שהיה די בחוזה מזוייף כזה, לצורכי השהייה. אך הוא האשים את הסוכנות היהודית בכך שלא נתנה לו חוזה כזה, אלא פיתתה אותו לעבור את הגבול לסוריה.

טיול חגיגי
לברית המועצות
המראת הקבוצה: 19.12.1965
מחיר: 1.719.— ל״י (כולל הכל)

שי חינם
כרטיסים לפסטיבל האומנותי

בקשר לפרטים פנה לסוכן הנסיעות שלך או
AUA — AUSTRIAN AIRLINES
רחוב אלנבי 94, טלפון 621573/4, תל־אביב

„לויד”
המכון הבינלאומי להתכתבות
●
אלפי מתכתבים
לפי שיטה אמריקאית
פרוספקט חינם
תל־אביב, ת. ד. 4185

הלבשת הדיון
בדוגמאות נהדרות
יהודית
ת״א, רח׳ הכרמל 39, טל. 56980
ע״י רח׳ אלנבי

פלתורס
מציעה
טיול חגיגי במטוס
לרוסיה
יציאה: 19.12.65
מחיר: 1719 ל״י
ההרשמה בכל משרדי
פלתורס
תל־אביב: אחד העם 28, טל. 50851
ירושלים: שלומציון המלכה 2, טל. 24318
חיפה: דרך העצמאות 82, טל. 64561
רחובות: הרצל 167, טל. 951080
חדרה: רח׳ הרצל 25, טל. 2927
נתניה: דיזנגוף 33, טל. 2724
אילת: מרכז מסחרי 23, טל. 2464

„העולם הזה”, שבועון החדשות הישראלי
המערכת והמנהלה: תל־אביב, גליקסון 8, טלפון 226785, ת. ד. 136 • מען מברקי: עולמפרס • דפוס משה שהם בע״מ, תל־אביב, פין 6 • גלופות: צינקוגרפיה כספי בע״מ. • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו״ל: העולם הזה בע״מ